

Program studiów

Kierunek studiów:	mechanika i budowa maszyn
Poziom studiów:	studia pierwszego stopnia
Profil studiów:	ogólnoakademicki
Formy studiów:	studia stacjonarne studia niestacjonarne
Liczba semestrów:	7 semestrów
Liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów:	210
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom:	inżynier
Kierunek studiów jest przyporządkowany do dyscyplin:	inżynieria mechaniczna: 80% – dyscyplina wiodąca inżynieria materiałowa: 20%
Łączna liczba godzin zajęć:	studia stacjonarne: 2625 studia niestacjonarne: 1566
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia:	studia stacjonarne: 105 studia niestacjonarne: 63
Liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne:	5
Wymiar oraz liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach praktyk zawodowych:	4 tygodnie (120 godzin) 4 ECTS
Zasady i forma odbywania praktyk zawodowych:	Praktyka organizowana na zasadach określonych w Regulaminie studenckich praktyk zawodowych Politechniki Śląskiej. Odbywana w przedsiębiorstwach i instytutach naukowo-badawczych, których charakter działalności pozostaje w zgodności z zakresem dyplomowania studenta. Realizowana na podstawie umowy o organizacji praktyki studenckiej/umowy o pracę/umowy cywilnoprawnej. Program praktyk tworzony przy szczególnym uwzględnieniu osiągnięcia efektów uczenia się wskazanych w niniejszym programie. Nadzór merytoryczny nad formą odbywania praktyk sprawowany przez Kierunkowego Opiekuna Praktyk Zawodowych.

Efekty uczenia się

Symbol	Zakładane efekty uczenia się	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się Polskiej Ramy Kwalifikacji
Wiedza: zna i rozumie		
K1A_W1	zaawansowane zagadnienia w zakresie matematyki i innych obszarów nauki oraz dyscyplin inżynierijno-technicznych, do których przyporządkowano studiowany kierunek, przydatne do formułowania i rozwiązywania typowych zadań inżynierskich charakterystycznych dla mechaniki i budowy maszyn, z uwzględnieniem technologii cyfrowych wspierających inżynierię lub narzędzi opartych na sztucznej inteligencji	P6S_WG P6S_WG inż.
K1A_W2	podstawowe procesy zachodzące w cyklu życia urządzeń, obiektów i systemów technicznych oraz metody, techniki, narzędzia i materiały stosowane przy rozwiązywaniu typowych zadań inżynierskich związanych z kierunkiem studiów mechanika i budowa maszyn, uwzględniając procesy zielonej i cyfrowej transformacji	P6S_WG P6S_WG inż. P6S_WK inż.
K1A_W3	podstawowe zasady tworzenia i rozwoju różnych form indywidualnej przedsiębiorczości, w tym wykorzystanie technologii cyfrowych lub sztucznej inteligencji w optymalizacji procesów biznesowych	P6S_WK inż.

K1A_W4	podstawowe społeczne, środowiskowe, ekonomiczne, prawne, etyczne i inne pozatechniczne uwarunkowania działalności inżynierskiej, w tym podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego	P6S_WK
K1A_W5	podstawowe problemy współczesnej cywilizacji w odniesieniu do osiągnięć nauki i techniki	P6S_WK
K1A_W6	zagadnienia z zakresu mechaniki, projektowania i konstruowania obiektów technicznych oraz doboru materiałów inżynierskich, z uwzględnieniem nowoczesnych metod symulacji numerycznej lub systemów wspomaganych sztuczną inteligencją oraz zasad cyfrowej transformacji	P6S_WG P6S_WG inż.
K1A_W7	budowę oraz działanie typowych maszyn i urządzeń stosowanych w przemyśle, a także najnowsze technologie wytwarzania elementów maszyn, w tym technologie niskoemisyjne i energooszczędne wspierające zieloną transformację	P6S_WG inż.
Umiejętności: potrafi		
K1A_U1	identyfikować, formułować i rozwiązywać złożone i nietypowe problemy inżynierskie związane z mechaniką i budową maszyn poprzez zastosowanie zasad inżynierii, wiedzy naukowej i matematyki, a także wykonywać zadania w warunkach nie w pełni przewidywalnych	P6S_UW
K1A_U2	planować i przeprowadzać eksperymenty, w tym pomiary i symulacje komputerowe, interpretować uzyskane wyniki i wyciągać wnioski, z wykorzystaniem narzędzi opartych na sztucznej inteligencji i cyfrowej analizie danych	P6S_UW inż.
K1A_U3	przy identyfikacji i formułowaniu specyfikacji zadań inżynierskich z zakresu mechaniki i budowy maszyn oraz ich rozwiązywaniu: — wykorzystywać metody analityczne, symulacyjne i eksperymentalne, — dostrzegać ich aspekty systemowe i pozatechniczne, w tym aspekty etyczne, — dokonywać wstępnej oceny ekonomicznej proponowanych rozwiązań i podejmowanych działań inżynierskich, — uwzględniać aspekty zrównoważonego rozwoju i zielonej transformacji w procesach inżynierskich; potrafi dokonywać krytycznej analizy sposobu funkcjonowania istniejących rozwiązań technicznych i oceniać te rozwiązania	P6S_UW inż.
K1A_U4	zaprojektować — zgodnie z zadaną specyfikacją — oraz wykonać typowe dla mechaniki i budowy maszyn urządzenie, obiekt, system lub zrealizować proces, używając właściwych metod, technik, narzędzi i materiałów, w tym narzędzi cyfrowych lub metod opartych na sztucznej inteligencji	P6S_UW inż.
K1A_U5	pracować indywidualnie i w zespole, przyjmując w nim różne role; potrafi planować i organizować tę pracę, a także współdziałać z innymi osobami w ramach prac zespołowych (także o charakterze interdyscyplinarnym)	P6S_UO
K1A_U6	właściwie dobierać źródła i informacje z nich pochodzące, dokonywać oceny, krytycznej analizy i syntezy tych informacji; potrafi komunikować się z użyciem specjalistycznej terminologii i nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, brać udział w debacie oraz posługiwać się językiem obcym na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego	P6S_UW P6S_UK
K1A_U7	dobierać i korzystać z właściwych technik, umiejętności i nowoczesnych narzędzi inżynierskich w zakresie mechaniki i budowy maszyn, w tym narzędzi cyfrowych lub technologii opartych na sztucznej inteligencji wspomagających projektowanie, analizę i optymalizację konstrukcji	P6S_UW P6S_UW inż.
K1A_U8	samodzielnie planować i realizować własne uczenie się przez całe życie	P6S_UU
K1A_U9	stosować zaawansowane systemy CAx do modelowania oraz optymalizacji konstrukcji elementów maszyn lub procesów technologicznych, z uwzględnieniem technologii cyfrowych lub sztucznej inteligencji	P6S_UW P6S_UW inż.
K1A_U10	opracować dokumentację projektowo-konstrukcyjną lub technologiczną z zastosowaniem narzędzi komputerowego wspomagania, z uwzględnieniem cyfrowych metod optymalizacji i aspektów zrównoważonego rozwoju	P6S_UW inż.
Kompetencje społeczne: jest gotów do		
K1A_K1	krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści, uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	P6S_KK
K1A_K2	wypełniania zobowiązań społecznych, współorganizowania działalności na rzecz środowiska społecznego, inicjowania działań na rzecz interesu publicznego, myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy	P6S_KO
K1A_K3	odpowiedzialnego pełnienia ról zawodowych, przestrzegania zasad etyki zawodowej i wymagania tego od innych, dbałości o dorobek i tradycje zawodu; ma świadomość ważności i zrozumienie pozatechnicznych aspektów i skutków działalności inżynierskiej, w tym wpływu technologii cyfrowych i zielonej transformacji na społeczeństwo i środowisko	P6S_KR

Zajęcia i grupy zajęć

Nazwa zajęć lub grupy zajęć	Liczba punktów ECTS	Efekty uczenia się (symbol) przypisane do zajęć lub grupy zajęć	Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się
Wychowanie fizyczne	-	-	-
Język obcy	8	K1A_U6 K1A_U8	Słownictwo i struktury gramatyczne pozwalające na komunikowanie się w języku angielskim w sposób zrozumiały

			i płynny, na poziomie B2 określonym przez Europejski System Opisu Kształcenia Językowego, z uwzględnieniem języka technicznego w szczególności związanego z zagadnieniami typowymi dla mechaniki i budowy maszyn.
HES	5	K1A_W3 K1A_W4 K1A_W5 K1A_U5 K1A_U6 K1A_U8 K1A_K1 K1A_K2 K1A_K3	Techniki i narzędzia komunikacji. Wprowadzenie do przedsiębiorczości. Ochrona własności intelektualnej.
Matematyka	16	K1A_W1 K1A_U1 K1A_U2 K1A_K1	Wprowadzenie do matematyki. Algebra: logika, liczby zespolone, ciągi i szeregi liczbowe, funkcje i ich granice, rachunek macierzowy, równania i układy równań liniowych, rachunek wektorowy. Analiza matematyczna: rachunek różniczkowy i całkowy, wyznaczanie ekstremum funkcji, rozwiązywanie równań i układów równań różniczkowych. Rachunek tensorowy. Statystyka matematyczna i metody numeryczne. Interpolacja funkcji. Całkowanie numeryczne. Aproksymacja funkcji. Układy równań liniowych. Numeryczne rozwiązywanie równań algebraicznych i równań różniczkowych zwyczajnych. Podstawowe pojęcia statystyki. Rozkłady zmiennej losowej dyskretnej i ciągłej. Estymacja punktowa i przedziałowa. Weryfikacja hipotez statystycznych. Hipotezy parametryczne i nieparametryczne. Analiza regresji i korelacji.
Fizyka	10	K1A_W1 K1A_W2 K1A_U1 K1A_U2 K1A_K1	Wprowadzenie do fizyki. Budowa materii i wszechświata. Istota zjawisk i procesów fizycznych zachodzących w przyrodzie. Termodynamika i fizyka statystyczna. Podstawowe prawa elektrodynamiki i magnetyzmu. Zastosowanie zasad i metod fizyki do rozwiązywania zadań inżynierskich. Mechanika doświadczalna.
Kierunkowe, w tym obieralne, definiujące zakresy dyplomowania i prowadzone w formie PBL (63 ECTS)	142	K1A_W1 K1A_W2 K1A_W3 K1A_W5 K1A_W6 K1A_W7 K1A_U1 K1A_U2 K1A_U3 K1A_U4 K1A_U5 K1A_U6 K1A_U7 K1A_U8 K1A_U9 K1A_U10 K1A_K1 K1A_K2 K1A_K3	Treści kształcenia obejmujące zagadnienia zgodne z kierunkiem studiów, w tym z zakresu podstaw informatyki i programowania, baz danych, oprogramowania inżynierskiego, grafiki inżynierskiej i komputerowej, zapisu konstrukcji, podstaw nauki o materiałach i technologiach ich obróbki, technologii procesów materiałowych, maszynoznawstwa, mechaniki i wytrzymałości materiałów, mechaniki płynów, podstaw konstrukcji maszyn i komputerowego wspomagania prac projektowo-konstrukcyjnych (systemów CAx), elektrotechniki i elektroniki, podstaw automatyki i robotyki. Uwzględnia się także zagadnienia cyfrowej transformacji, w tym technologie chmurowe, internet rzeczy (IoT), analizę big data oraz zaawansowane algorytmy obliczeniowe wspomagające procesy inżynierskie. Treści kształcenia w zakresie konstruowania i projektowania, w tym obejmujące zagadnienia z mechaniki, drgań mechanicznych, teorii maszyn i mechanizmów, termodynamiki technicznej, technologii wytwarzania, materiałów inżynierskich, ich kształtowania i łączenia, technologii montażu, metrologii, inżynierii jakości, programowania maszyn, metod sztucznej inteligencji, współczesnych technik projektowania i konstruowania, w tym komputerowego wspomagania prac projektowo-konstrukcyjnych. Uwzględnia się także zastosowanie metod sztucznej inteligencji w analizie i optymalizacji konstrukcji, wykorzystanie algorytmów uczenia maszynowego do przewidywania zachowań materiałów oraz projektowania adaptacyjnego. Ponadto, treści kształcenia obejmują aspekty cyfrowej transformacji, takie jak wykorzystanie technologii cyfrowego bliźniaka (digital twin), rzeczywistości rozszerzonej (AR) i wirtualnej (VR) w projektowaniu i symulacjach inżynierskich. Obejmuje również aspekty zielonej transformacji, takie jak energooszczędne projektowanie, minimalizacja śladu węglowego konstrukcji, wykorzystanie ekologicznych materiałów oraz strategie zgodne z gospodarką obiegu zamkniętego (GOZ), obejmujące recykling materiałów, ponowne wykorzystanie komponentów

			oraz projektowanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Treści kształcenia w zakresie procesów technologicznych, w tym obejmujące zagadnienia przepływu ciepła, procesów technologicznych kształtowania i spajania materiałów, automatyzacji i robotyzacji tych procesów, zasad doboru, badania struktury i własności materiałów, współczesnych zagadnień projektowania procesów technologicznych, w tym z zastosowaniem systemów opartych na wiedzy i metod sztucznej inteligencji, a także technik ograniczających wpływ procesów technologicznych na środowisko naturalne. Uwzględnia się również zagadnienia cyfrowej transformacji, takie jak integracja systemów produkcyjnych z technologiami przemysłu 4.0, analiza danych produkcyjnych w czasie rzeczywistym oraz automatyzacja adaptacyjna. Obejmuje także zagadnienia zielonej transformacji, w tym energooszczędne technologie produkcji, minimalizację odpadów, optymalizację zużycia surowców oraz wdrażanie odnawialnych źródeł energii w procesach wytwarzania. Treści kształcenia w zakresie projektowania materiałowego, w tym obejmujące zagadnienia zaawansowanych materiałów inżynierskich, ich doboru, badania struktury i własności materiałów, w tym cyfrowych metod badań, technologii wytwarzania i obróbki materiałów i ich powierzchni, gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ) i recyklingu, zastosowań nowoczesnych technologii informacyjnych, symulacji numerycznych, sztucznej inteligencji oraz współczesnych zagadnień projektowania materiałowego. Uwzględnia się również cyfrową transformację poprzez zastosowanie zaawansowanych modeli symulacyjnych i predykcyjnych opartych na sztucznej inteligencji oraz technologii blockchain do monitorowania łańcucha dostaw materiałów. Strategie GOZ obejmują ekoprojektowanie, optymalizację procesów recyklingu, użycie surowców wtórnych oraz minimalizację wpływu na środowisko. Realizacja projektów indywidualnych i grupowych w formie PBL w obszarach tematycznych zgodnych z kierunkiem studiów oraz wybranym zakresem dyplomowania, z naciskiem na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie sztucznej inteligencji, cyfrowej transformacji, zielonej transformacji oraz GOZ. W ramach zajęć studentom przekazywana jest także wiedza z zakresu mechaniki i budowy maszyn w języku angielskim, uwzględniając terminologię i międzynarodowe standardy w zakresie zrównoważonego rozwoju i technologii przyszłości.
Projekt inżynierski	15	K1A_W1 K1A_W5 K1A_U3 K1A_U4 K1A_U7 K1A_K1	Umiejętności formułowania merytorycznych problemów, związanych z realizowanym projektem inżynierskim. Omawianie podstawowych zagadnień inżynierskich i związanych z nimi treści programowych, wybieranych indywidualnie przez studentów, w odniesieniu do przygotowanych każdego roku przez pracowników naukowo-dydaktycznych propozycji tematycznych, związanych z bieżącymi, aktualnymi problemami przemysłowymi i realizowanymi pracami badawczymi z zakresu inżynierii mechanicznej oraz materiałowej, zgodnych z kierunkiem mechanika i budowa maszyn.
Zajęcia z uczelnianej bazy zajęć obieralnych	10	K1A_W5 K1A_U8 K1A_K1	Interdyscyplinarne wykłady obejmujące najnowsze osiągnięcia nauki i techniki dotyczące nowoczesnej inżynierii z zakresu różnych dyscyplin naukowych oraz zagadnień humanistyczno-ekonomiczno-społecznych.
Praktyka zawodowa	4	K1A_W2 K1A_U5 K1A_K1 K1A_K2 K1A_K3	Praktyka zawodowa realizowana na zasadach określonych w Regulaminie praktyk studenckich Politechniki Śląskiej, w przedsiębiorstwach, których charakter działalności jest zgodny z zakresem dyplomowania. Zapoznanie się z profilem działalności przedsiębiorstwa oraz zapoznanie się ze stosowanymi w przedsiębiorstwie metodami, procesami, systemem pracy i jego funkcjonowaniem. Zapoznanie się ze środkami technicznymi stosowanymi w realizacji procesu produkcyjnego/usługowego. Zapoznanie się z działalnością wybranych komórek pomocniczych firmy. Weryfikacja, rozwinięcie i praktyczne zastosowanie nabytych w czasie studiów umiejętności i wiedzy. Nabycie nowych umiejętności i kwalifikacji.

Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez studenta w trakcie całego cyklu kształcenia

Nazwa sposobu weryfikacji i oceny efektów uczenia się	Opis sposobu weryfikacji i oceny efektów uczenia się
Egzamin pisemny	Jako formy egzaminów pisemnych należy stosować: – pytania otwarte, na które student odpowiada w formie pisemnej, w zadanym czasie, – pytania lub testy: wielokrotnej odpowiedzi, wyboru tak/nie i dopasowanie odpowiedzi w formie zadań do podanego rozwiązania, – raporty, – eseje. Egzamin pisemny z fizyki i matematyki obejmuje zagadnienia teoretyczne i rozwiązywanie zadań.
Egzamin ustny	Egzamin ustny jest ukierunkowany na sprawdzenie wiedzy, na poziomie wyższym i nie ogranicza się wyłącznie do znajomości faktów; w szczególności służy sprawdzeniu poziomu zrozumienia, umiejętności przeprowadzania analiz, syntezy i rozwiązywania problemów. Egzamin ustny z fizyki obejmuje sprawdzenie wiedzy i zrozumienia: zjawisk, praw i procesów fizycznych.
Egzamin końcowy z języka angielskiego na poziomie B2	Egzamin z j. angielskiego służy do sprawdzenia umiejętności praktycznego (pisemnego i ustnego) porozumiewania się poprzez przekazywanie wiedzy i wyrażania opinii. Sprawdzeniu podlega umiejętność słuchania i formułowania wypowiedzi, jej biegłość, poprawność i zwięzłość, poprawność gramatyczna i semantyczna, słownictwo zgodne z wymaganiami Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego na poziomie B2, na bazie języka technicznego, w szczególności związanego z zagadnieniami typowymi dla kierunku studiów.
Testy semestralne z języka angielskiego	Ta forma zaliczenia przedmiotu obejmuje: rozprawki, umiejętność słuchania i tłumaczenia krótkich wypowiedzi (pisemnych i ustnych) na wyznaczony temat, rozwiązywanie zadań z gramatyki języka angielskiego. Służy sprawdzeniu umiejętności praktycznego posługiwania się językiem, zdobytej na danym semestrze z zakresu: gramatyki, stylu wypowiedzi i słownictwa, z uwzględnieniem słownictwa technicznego. Obejmuje takie formy zaliczenia, jak: wypowiedź ustną studenta, prace pisemne i/lub prezentacje na wskazany temat, tłumaczenia tekstu technicznego.
Egzamin dyplomowy inżynierski	Do egzaminu dyplomowego inżynierskiego student przystępuje po uzyskaniu wpisu do systemu USOS oceny z projektu inżynierskiego oraz wszystkich obowiązujących zajęć i grup zajęć, na warunkach ustalonych przez prowadzącego zajęcia, oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii i oceny projektu inżynierskiego od opiekuna projektu i recenzenta. Egzamin dyplomowy inżynierski, składany przed komisją, polega na udzieleniu przez dyplomanta odpowiedzi na zadane przez członków komisji pytania otwarte, z zakresu tematyki studiów I stopnia.
Zaliczenie pisemne	Ta forma zaliczeń obejmuje: kartkówki i/lub kolokwia, które mogą mieć charakter ustrukturyzowanych pytań lub testów jedno- i/lub wielokrotnego wyboru; wielokrotnej odpowiedzi, wyboru tak/nie i dopasowania odpowiedzi w formie zadań do rozwiązania lub esejów oraz raportów.
Zaliczenie ustne	Podobnie jak egzamin ustny, zaliczenie ustne jest ukierunkowane na sprawdzenie wiedzy, na poziomie wyższym; nie ogranicza się tylko do znajomości faktów, ale służy sprawdzeniu poziomu zrozumienia zdobytej wiedzy, umiejętności przeprowadzania analiz, syntezy i rozwiązywania problemów. Zaliczenie ustne z j. angielskiego służy sprawdzeniu praktycznej znajomości-biegłości porozumiewania się w j. angielskim w zakresie słownictwa, krótkiej wypowiedzi na wskazany temat.
Prezentacje multimedialne/referat	Prezentacje multimedialne/referaty mogą być indywidualne bądź zespołowe. Są ukierunkowane na przekazanie syntetycznej wiedzy na określony temat (zadany) w formie krótkich wystąpień publicznych.
Aktywność na zajęciach	Ocenia się: przygotowanie studenta do zajęć, umiejętność prowadzenia dyskusji; odpowiadanie na pytania, umiejętność zadawania pytań, wyrażanie własnych poglądów itp. Może być również formą bieżącego sprawdzenia wiedzy z matematyki i fizyki na ćwiczeniach tablicowych i laboratoriach.
Udział w dyskusji (dyskusje w grupach, seminaria, konwersatoria)	W trakcie dyskusji są oceniane: zaangażowanie w dyskusji; umiejętność podsumowania, umiejętność wartościowania. Dyskusje mogą mieć różnorodny charakter: dialog, wywiad, dyskusja obserwowana (panel), okrągły stół, dyskusja typu seminaryjnego.
Projekty	Projekt polega na rozwiązywaniu przez studentów konkretnych problemów na podstawie posiadanej wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych i personalnych. Studenci pracują w małych zespołach projektowych lub indywidualnie.
Sprawozdanie z laboratorium	Sprawozdanie może mieć formę papierową bądź elektroniczną; może mieć formę artykułu lub raportu, w którym należy podać przebieg oraz cel wykonanych pomiarów, badań i obserwacji bądź też rozwiązania zadań problemowych, z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu/oprogramowania.
Raport z badań	Raport z badań może dotyczyć prezentacji założeń pracy dyplomowej, badań dotyczących analizy dokumentów źródłowych, artykułów, książek, aktów prawnych i innych opracowań specjalistycznych, opracowań ilościowych i jakościowych danych, zastanych i wywołanych.
Prace domowe – elaboraty	Prace domowe przypadków, kasusów, mogą mieć formę: esejów, raportów, opisu studiów, zadań problemowych, prezentacji multimedialnych, analizy opracowań naukowych, prac koncepcyjnych.
Obserwacja	Bezpośrednia obserwacja studenta w czasie wykonywania przez niego działań właściwych dla określonego obszaru zawodowego. Ocena pełnienia nałożonej studentowi funkcji w zespole.
Dokumentacja z praktyk	Dokumentacja z praktyk obejmuje następujące dokumenty: umowa o organizację praktyk, plan praktyk, harmonogram praktyk, sprawozdanie z praktyk, potwierdzenie z odbycia praktyk.